

'YOU SEE ME I BE WORK WORK WORK WORK WORK WORK'

Over *Werk werk werk* van Christophe Van Gerrewey

Christophe Van Gerrewey heeft behalve als romancier – *Op de hoogte* (2012) won de debuutprijs en de Europese Unie Literatuurprijs – een stevige reputatie opgebouwd als literatuur- en cultuurcriticus. Hij is een van de meest compromisloze stemmen in het debat, zoals blijkt uit zijn bundel essays *Over alles en voor iedereen* (2015), waarin hij onder meer met scherp schiet op populaire auteurs als Griet Op de Beeck en Marnix Peeters.

Van Gerrewey durft tegen de gevestigde meningen in te gaan, zoals in het stuk waarin hij vragen stelt bij het eventkarakter van de literatuur (in een bespreking van het boek over Behoud de Begeerte op de website *De Reactor*) of in zijn beschouwing over Lize Spits monstersucces *Het smelt* (in *De Gids*). Daarin laat hij een tegendraads geluid horen over deze fel bejubelde roman en neemt hij in één beweging ook het recensentendom op de korrel door aan te tonen dat ze elkaar nabouwen – het is zijn eigen “onbevoegdheid der kritiek”. Beide disciplines lijken samen te komen in zijn nieuwe boek. *Werk werk werk* is een roman over dertigers die worstelen met hun professionele leven, maar tegelijk is het ook een sterk staaltje cultuurkritiek.

De verteller is, net zoals de auteur van het boek, een in 1982 geboren architectuurprofessor die werkzaam is aan een universiteit in Zwitserland. Hij spreekt af met vijf vrienden. In het eerste hoofdstuk doet hij zelf zijn verhaal aan Wolf, een freelancer die voor hem niet meer dan 25 minuten kan uittrekken; in de volgende verhalen is hij de gewillige toehoorder van een aantal monologen over het werk. Komen achtereenvolgens aan het woord: een opzijgeschoven manager, iemand uit de culturele sector, een onderzoeker aan de universiteit en een schrijver.

Stuk voor stuk zijn het mensen die met passie hun job doen, maar daar ook haast aan onderdoor gaan. Sinds de overname door een Amerikaans bedrijf zijn de procedures voor de omgang met medewerkers gestandaardiseerd, en wat de manager betreft ook ontmenselijkt. Het heeft ervoor gezorgd dat hij elke arbeidsvreugde is verloren. De juffrouw die bij

Werk werk werk is een ironisch verwoorde, maar virulente kritiek op het leven na de millenniumwisseling

een cultureel centrum werkt, zit ondanks haar totale toewijding voortdurend op de wip en de cultuurinstelling is volledig afhankelijk van de grillen van de politiek. Het verhaal van de vorser toont niet alleen de moordende concurrentie onder jonge wetenschappers, maar ook de kuiperijen onder professoren. En de schrijver, ten slotte, doet zijn beklag over de stand van de literatuur.

Hoewel het gaat om mensen met een voor de buitenwereld comfortabele en prestigieuze job, blijken ze niet meer dan slaven in een systeem dat steeds meer van hen verlangt – zoveel dat er haast geen tijd voor henzelf overblijft. De verteller is bereid om wekelijks te pendelen tussen Gent en Zwitserland, de medewerkster van het cultuurcentrum zit dagelijks uren op de trein om haar werk te bereiken, het bedrijf vraagt ook thuis de aandacht van de leidinggevende en aan academici worden onrealistisch hoge eisen gesteld. Tekenend is dat de afspraakjes in deze roman slechts tussen een half uur en twee uur duren, en dat de verteller gestresseerd wegloopt van het gesprek met de schrijver wanneer dat zodanig uitloopt dat het zijn plan om nog mails te beantwoorden in het gedrang brengt. Duidelijk wordt: deze mensen bestaan vrijwel alleen in functie van hun werk – ze kunnen ook over niets anders spreken – en dat blijkt een grote impact te hebben op hun persoonlijke en sociale leven. Hun werk is niet fysiek uitputtend, maar wel mentaal belastend. Het lijkt alsof elk van de personages met een burn-out flirt. Hier past een regel uit Rihanna's song

De hippe koffiecultuur wordt subtiel belachelijk gemaakt in *Werk werk werk* van Christophe Van Gerrewey

‘Work’: “*You see me I be work work work work work work*”, waarbij “*be*” op de totale vereenzelviging met de job slaat, maar ook “braken” kan betekenen.

Daarnaast is dit boek een ironisch verwoorde, maar virulente kritiek op het leven na de millenniumwisseling. Behalve het onder druk van de kapitalistische logica geïnstalleerde werkethos, dat zelfs binnengeslopen is in sectoren waar je de meritocratie niet zou verwachten (onderzoek, cultuur), levert de roman ook kritiek op typisch eenentwintigste-eeuwse trends. De hippe koffiecultuur wordt subtiel belachelijk gemaakt, de romantisering van het koksbestaan onderuit gehaald, de voortdurende evaluaties worden ter discussie gesteld en de nefaste gevolgen van de smartphone op sociale relaties worden besproken. Daarnaast bevat het boek een scherpe analyse van de impact van het internet op ons leven en ons werk (met een prachtige beschouwing over thuiswerk) en het bespreekt maatschappelijke hangijzers zoals (seksueel) machtsmisbruik aan de universiteit of de inefficiëntie van de spoorwegen.

Wie enigszins vertrouwd is met Gent en zijn universiteit zal een en ander herkennen in deze roman, en doordat de verteller een zelfde biografie heeft als Van Gerrewey is het verleidelijk om aan te nemen dat *Werk werk werk* een autobiografische roman is. Het portret van de auteur is evenwel verspreid over zowel het personage van de prof architectuur als dat van de schrijver. Dat wordt duidelijk wanneer je diens ideeën over literaire kritiek legt naast die van Van Gerrewey

in het artikel over Spit: het zijn dezelfde. Of uit het feit dat een van de door de schrijver nog te schrijven boeken 1989 is – een project en inmiddels de titel van een publicatie van Van Gerrewey. Daarmee is het laatste hoofdstuk – over de onkunde van recensenten, de haast karikaturale vraag om diversiteit in de letteren, het kortzichtige tijdschriftenbeleid en de drang van de overheid om alles op internet te laten woekeren – naast een pijnlijke doorlichting van het literaire bedrijf, ook een poëtische tekst.

Van Gerrewey staat bij monde van de schrijver Thomas (refererend aan Thomas Bernhard, de ongenadige cultuurcriticus die Van Gerrewey bewondert?) voor een elitaire en kritische literatuur, die niet meesurft op hypes of schrijvers veroordeelt tot hun eigen marketingmachine. Literatuur moet meer zijn dan een goed verhaal, meer dan divertissement: “wat doet de plot ertoe, een plot is altijd min of meer hetzelfde en een plot houdt de aandacht enkel weg van de inhoud – belangrijker zijn anekdotes, incidenten, uitspraken, botsingen, confrontaties”. Dat gaat op voor *Werk werk werk*: een plotloze roman vol boeiende, herkenbare en daardoor confronterende anekdotes barstensvol interessante uitspraken waartoe je je kunt verhouden.

CARL DE STRYCKER

CHRISTOPHE VAN GERREWEY, *Werk werk werk*, Polis, Antwerpen, 2017, 240 p.